

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(3)	(4)	(3)	(3)	(3)	(2)	(1)	(3)	(1)	(1)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(1)	(4)	(2)	(4)	(2)	(1)	(1)	(3)	(2)	(2)

שאלה	21	22	23
תשובה	(4)	(1)	(2)

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: שאל : תשובה -

היחס: שאל זה ביקש תשובה.
א' זה ביקש ב'.

תשובה (1): בחר : בררה. האם בחר זה ביקש בררה? לא. בחר זה העדיף מבין כמה אפשרויות בחירה, כלומר מבין כל הברירות שהיו לו.

תשובה (2): ספר : מספר. האם ספר זה ביקש מספר? לא. ספר זה מנה מספרים.

תשובה (3): התנצל : מחילה. האם התנצל זה ביקש מחילה? כן. היחס פה מתאים ולכן זו התשובה הנכונה.

תשובה (4): התגרש : נישואין. האם התגרש זה ביקש נישואין? לא. התגרש זה הפסיק את הנישואין.

תשובה (3).

2. השאלה: לפסק : סימני פיסוק -

היחס: סימני פיסוק הם סימנים באמצעותם ניתן לפסק.
ב' זה משהו באמצעותו ניתן א'.

תשובה (1): להלחין : לחן. האם לחן זה משהו שבאמצעותו ניתן להלחין? לא. להלחין זה ליצור לחן, בעוד שלפסק זה לא ליצור סימני פיסוק, אלא פעולה שעושים באמצעות סימני פיסוק.

תשובה (2): להפחיד : פחד. האם פחד זה משהו שבאמצעותו ניתן להפחיד? לא. להפחיד זה לגרום למישהו לחוש פחד.

תשובה (3): להקציף : קצף. האם קצף זה משהו שבאמצעותו ניתן להקציף? לא. להקציף זה ליצור קצף.

תשובה (4): להמליח : מלח. האם מלח זה משהו שבאמצעותו ניתן להמליח? כן.

תשובה (4).

3. השאלה : עת : עתה -

היחס : עתה זה בעת הזאת. ב' זה ב-א' הזאת.
--

- תשובה (1) : זמן : מזמן. האם **מזמן** זה **בזמן** הזה? לא. **מזמן** זה לפני הרבה **זמן**.
- תשובה (2) : כאן : הנה. האם **הנה** זה **בכאן** הזה? לא. **הנה** זה **לכאן**.
- תשובה (3) : מקום : פה. האם **פה** זה **במקום** הזה? כן.
- תשובה (4) : אתמול : היום. האם **היום** זה **באתמול** הזה? לא. **אתמול** זה היום שלפני **היום** הזה.
- תשובה (3).**

4. השאלה : עלה : עלווה -

היחס : עלווה זה כלל העלים. ב' זה כלל ה-א'ים.
--

- תשובה (1) : דקה : שעה. האם **שעה** זה **כלל הדקות**? לא. גם **שעה** וגם **דקה** הן יחידות זמן, כאשר **שעה** מתייחסת לפרק זמן ארוך יותר **מדקה**.
- תשובה (2) : פסגה : רכס. האם **רכס** זה **כלל הפסגות**? לא. **רכס** זה רצועת הרים, בעוד **שפסגה** היא הנקודה הגבוהה ביותר בהר. כלומר, הקשר בין המילים **רכס** ו**פסגה** נוצר דרך גורם שלישי (הר).
- תשובה (3) : תושב : אוכלוסייה. האם **אוכלוסייה** זה **כלל התושבים**? כן.
- תשובה (4) : סולן : מקהלה. האם **מקהלה** זה **כלל הסולנים**? לא. **הסולן** הוא הזמר הראשי בלהקה או בתזמורת, בעוד **שמקהלה** מורכבת מקבוצת זמרים השרים בתאום.
- תשובה (3).**

5. השאלה : זרדים : לקושש -

היחס : לקושש זה לאסוף זרדים. ב' זה לאסוף א'.
--

- תשובה (1) : בעיות : לפתור. האם **לפתור** זה **לאסוף בעיות**? לא. **לפתור** זה להתגבר על ה**בעיות**.
- תשובה (2) : שיער : לסרק. האם **לסרק** זה **לאסוף שיער**? לא. **לסרק** זה להבריש את ה**שיער**.
- תשובה (3) : אנשים : לגייס. האם **לגייס** זה **לאסוף אנשים**? כן.
- תשובה (4) : סוכר : לבזוק. האם **לבזוק** זה **לאסוף סוכר**? לא. **לבזוק** זה לפזר משהו, לעיתים בהקשר של **סוכר**.
- תשובה (3).**

6. השאלה : דקיק : עבה -

היחס: דקיק זו מילה המתארת משהו דק מאוד, ועבה זה ההפך מדק.
א' זה מאוד משהו, **וב'** זה ההפך מאותו משהו.

תשובה (1): מרייר : מתוק. האם מרייר זה מאוד משהו, ומתוק זה ההפך מאותו משהו? לא. מרייר זה קצת מר, ומתוק זה ההפך ממר.

תשובה (2): לוהט : קר. האם לוהט זה מאוד משהו, וקר זה ההפך מאותו משהו? כן. לוהט זה מאוד חם, וקר זה ההפך מחם.

תשובה (3): זעיר : עצום. האם זעיר זה מאוד משהו, ועצום זה ההפך מאותו משהו? לא. זעיר זה מאוד קטן, ועצום זה מאוד גדול.

תשובה (4): חריג : רגיל. האם חריג זה מאוד משהו, ורגיל זה ההפך מאותו משהו? לא. חריג זה יוצא מן הכלל, שונה. כלומר לא רגיל.

תשובה (2).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. השאלה : לפי הפילוסוף הצרפתי מישל פוקו, בתחילת התקופה הקלאסית עלתה קרנה של הכליאה כפתרון יעיל לכמה בעיות דוחקות, ובראשן העוני. באותה תקופה הוקמו באירופה מתקני כליאה רבים שאכלסו ערב רב של קבוצות. משוגעים, פושעים, עניים, שאר מוכי גורל דרו בהם בכפיפה אחת, שכן תקופה זו, שבה התבססה באירופה התפיסה הרואה בעבודה ערך עליון, נחשבו כל אלה שותפים לדבר עברה – הימצאותם בקוטב השלילי של הציר הנמתח בין עבודה לבטלה.

על פי פוקו, מדוע נכלאו דרי בתי הכלא בתקופה המדוברת?

פתרון : לפי הקטע: "משוגעים, פושעים, עניים, שאר מוכי גורל דרו בהם בכפיפה אחת, שכן תקופה זו, שבה התבססה באירופה התפיסה הרואה בעבודה ערך עליון, נחשבו כל אלה שותפים לדבר עברה – הימצאותם בקוטב השלילי של הציר הנמתח בין עבודה לבטלה". כלומר, דרי הכלא בתקופה המדוברת נכלאו מכיוון שהתפיסה הרווחת בתקופה זו ראתה בעבודה ערך עליון, בעוד שהם היו בטלים מעבודה.

תשובה (1): מכיוון שהיו בטלים מעבודה

תשובה (1).

8. השאלה : בניסוי בנושא יצירתיות הוצג לנבדקים חפץ כלשהו, והם התבקשו לחשוב על כמה שיותר שימושים לא שגרתיים בו. לאחר חמש דקות חולקו הנבדקים לשלוש קבוצות : במשך זמן מה ביצעו חברי קבוצה א משימה מורכבת, חברי קבוצה ב ביצעו משימה פשוטה, וחברי קבוצה ג נחו. לאחר פרק הזמן הזה התבקשו שוב הנבדקים לחשוב על שימושים לא שגרתיים, הפעם - שימושים לחפץ אחר. בניסיון השני הצליחו הנבדקים מקבוצה ב לחשוב על יותר שימושים לא שגרתיים מבניסיון הראשון, שלא כמו שאר הנבדקים.

איזו מהמסקנות הבאות משתמעת מתוצאות הניסוי?

פתרון : לפנינו שאלת חשיבה מדעית בה נתון לנו ניסוי ותוצאותיו, ואנו אמורים להסיק מסקנה מאותן תוצאות. ראשית, עלינו להבין את תוצאות הניסוי. תוצאות הניסוי מראות כי הנבדקים שביצעו משימה פשוטה הצליחו להראות חשיבה יצירתית יותר ביחס לביצועיהם הראשונים, בעוד שהנבדקים שביצעו משימה מורכבת ואלו שנחו, לא הצליחו להראות שיפור בביצועיהם.

כעת נבדוק את התשובות המוצעות ונחפש מסקנה המשתמעת מתוצאותיו :

תשובה (1): מנוחה תורמת לחשיבה יצירתית פחות מביצוע משימות מורכבות

התשובה אינה נכונה. מתוצאות המחקר לא ניתן לקבוע כי מנוחה תורמת לחשיבה יצירתית **פחות** מביצוע משימות מורכבות. מכיוון שגם הנבדקים שנחו וגם אלו שביצעו משימות מורכבות לא הראו יכולות חשיבה

יצירתית משופרת, הרי שניתן להסיק כי גם מנוחה וגם ביצוע משימות מורכבות **אינן** תורמות לחשיבה יצירתית.

תשובה (2): מציאת שימושים לא שגרתיים לחפצים היא ביטוי של יצירתיות

התשובה אינה נכונה. אמנם ניתן להבין מהקטע כי מציאת שימושים לא שגרתיים לחפצים היא אכן ביטוי של יצירתיות, אך זוהי לא המסקנה הנובעת מתוצאות הניסוי, אלא חלק מהנחות היסוד עליהן התבססו החוקרים בבואם לבדוק כיצד האם יש קשר בין מנוחה, או לחלופין ביצוע משימות שגרתיים או מורכבות, לבין חשיבה יצירתית.

תשובה (3): **ביצוע משימות שגרתיים תורם ליצירתיות**

זו התשובה הנכונה. מכיוון שהנבדקים שביצעו משימות שגרתיים הצליחו לחשוב על יותר שימושים לא שגרתיים לחפץ מבניסיון הראשון, כלומר הראו יכולת חשיבה יצירתית משופרת, הרי שניתן להסיק כי ביצוע המשימות השגרתיים תרם ליצירתיות שלהם.

בשלב זה ניתן לסמן את התשובה, אך לצורך שלמות ההסבר נבדוק גם את תשובה (4)

תשובה (4): חשיבה יצירתית משפרת ביצוע של משימות פשוטות, אך לא של משימות מורכבות

התשובה אינה נכונה. לפי המחקר, ביצוע משימות פשוטות משפר יכולת חשיבה יצירתית ולא להפך.

תשובה (3).

9. השאלה: שש קוביות, כמה מהן כחולות והשאר אדומות, מסודרות בערמה כמתואר בסרטוט.

ידוע כי:

- בערמה יש **לפחות** שתי קוביות מכל צבע.

- כל קובייה אדומה נוגעת **בכל** שאר הקוביות האדומות בערמה.

- **שום** קובייה כחולה אינה נוגעת בשום קובייה כחולה אחרת.

לפיכך -

פתרון: לפנינו שאלת כללים בה אנו נדרשים לסדר קוביות אדומות וכחולות בהתאם לסרטוט ולכללים הנתונים. נעזר בתשובות המוצעות במטרה למצוא את הסידור המתאים.

תשובה (1): **בראש הערמה יש קובייה כחולה**

זו התשובה הנכונה. אם בראש הערמה יש קובייה כחולה אז בשילוב עם הכלל השלישי הקובע ששום קובייה כחולה אינה נוגעת בשום קובייה כחולה אחרת, ניתן להסיק כי השורה האמצעית כוללת בהכרח רק קוביות אדומות. מכיוון שלפי הכלל השני כל קובייה אדומה נוגעת **בכל** שאר הקוביות האדומות בערמה, ולפי הכלל הראשון חייבת להיות עוד קובייה כחולה אחת לפחות, אזי ניתן לקבוע כי הסידור האפשרי היחיד שיקיים את שני התנאים הוא סידור בו הקובייה האמצעית בשורה התחתונה תהיה אדומה, והקוביות הנוספות בשורה זו יהיו כחולות. מכאן שאם בראש הערמה יש קובייה כחולה מתקבל סידור אפשרי.

הערה: במידה והצלחנו להבין שהסידור שקיבלנו הוא הסידור האפשרי **היחיד** ניתן היה לסמן כבר בשלב זה את התשובה כתשובה נכונה. אחרת, עלינו לבדוק גם את שאר התשובות ולהראות שבכל אחת מהן מתקבל סידור שאינו אפשרי לפי הכללים. נעשה זאת באופן הבא:

תשובה (2): בשורה האמצעית יש קובייה אחת כחולה וקובייה אדומה

התשובה אינה נכונה. אם בשורה האמצעית יש קובייה כחולה וקובייה אדומה אזי בשילוב עם הכלל הראשון הקובע כי חייבת להיות לפחות קובייה כחולה נוספת, ועם הכלל השלישי הקובע כי שתי קוביות כחולות לא יכולות לגעת זו בזו, ניתן לקבוע כי חייבת להיות קובייה כחולה נוספת אחת בלבד, ממוקמת בשורה התחתונה בצד הנגדי לזה שבו ממוקמת הקובייה הכחולה שבשורה האמצעית. מכיוון שבמקרה זה שאר הקוביות חייבות להיות אדומות, ולא כולן נוגעות **בכל** שאר הקוביות האדומות בערמה, הרי שסידור שבו בשורה האמצעית יש קובייה אחת כחולה וקובייה אדומה אינו אפשרי.

תשובה (3): בשורה התחתונה יש שלוש קוביות אדומות

התשובה אינה נכונה. אם בשורה התחתונה יש שלוש קוביות אדומות אז בשילוב עם הכלל הראשון הקובע כי יש לפחות שתי קוביות מכל צבע ניתן להסיק כי בראש הערמה ובשורה האמצעית יש לפחות שתי קוביות כחולות. מכיוון שהקוביות הכחולות במקרה שכזה בהכרח נוגעות זו בזו, זאת בניגוד לכלל השלישי, הרי שניתן לקבוע שסידור שבו בשורה האחרונה יש שלוש קוביות אדומות אינו אפשרי.

תשובה (4): בערמה יש יותר קוביות כחולות מקוביות אדומות

התשובה אינה נכונה. אם בערמה יש יותר קוביות כחולות מאדומות אז בהכרח יש בה לפחות ארבע קוביות כחולות. מכיוון שבמקרה כזה לא ניתן לסדר את הקוביות הכחולות כך ששום קובייה כחולה אינה נוגעת בשום קובייה כחולה אחרת, ניתן לקבוע שסידור שבו יש בערמה יותר קוביות כחולות מאדומות אינו אפשרי.

תשובה (1):

10. השאלה: נעמה וגבי מגדלים צמחי אדניים, כל אחד בביתו שלו. הצמחים של נעמה נוגעים במחלת הברונטיס, ואילו הצמחים של גבי אינם נוגעים במחלה זו.

צירוף של שלושה מן הנתונים הבאים יכול לספק הסבר לכך. מהו הנתון הנותר?

פתרון: בשאלה זו אנו מתבקשים לצרף שלושה נתונים שיחד יסבירו מדוע הצמחים של נעמה נוגעים במחלת הברונטיס, ואילו הצמחים של גבי אינם נוגעים בה. מכאן שעלינו להשמיט בכל פעם אחת מהתשובות המוצעות, ולבדוק האם שילובן של שאר התשובות יספק לנו הסבר מתאים. במידה ששילובן של התשובות שאנו בודקים אכן יביא להסבר מתאים, נוכל לסמן את התשובה שהשמיטנו בתור התשובה הנכונה.

נשמיט את תשובה (1): לפי תשובה (2) בכל סתיו נעמה עוקרת את צמחי האדניים שבאדניות שלה וזורעת זרעי אדניים חדשים במקומם, לפי תשובה (4) גבי זרע זרעי אדניים באדניות שלו לפני חמש שנים, ומאז לא זרע עוד זרעים, ולפי תשובה (3) מחלת הברונטיס אינה תוקפת צמחים בני יותר משנה. אם מחלת הברונטיס אינה תוקפת צמחים בני יותר משנה, הרי שהיא לא אמורה לתקוף את הצמחים של גבי שנשתלו כבר לפני חמש שנים. מנגד, בהחלט ייתכן שהמחלה תתקוף את הצמחים של נעמה, כיוון שהם נשתלו מתישהו במהלך השנה האחרונה, ולכן הם בני פחות משנה. מכיוון ששילוב הנתונים יכול לספק הסבר לעובדה שהצמחים של נעמה נוגעים במחלת הברונטיס, ואילו הצמחים של גבי אינם נוגעים בה, הרי **שתשובה (1)** אותה השמיטנו היא התשובה הנכונה.

תשובה (1):

11. השאלה: לדברי החוקר לואיס וולפרט, המנגנון של שכנוע עצמי עמוק, לא רציונלי, התפתח כאמצעי הגנה מפני הפכפכותו של המוח: "חיסרון חמור הוא, למשל, שאדם העסוק בציד משנה את דעתו שוב ושוב במהלך הפעולה". וולפרט גורס אפוא כי לפחות במשימות מסוימות עדיף להתמיד באמונה לא רציונלית מלהסס, גם אם אין עוררין על הערך שיש להתבוננות רעננה ולחשיבה הגיונית.

איזו מן הטענות הבאות נכונה על פי דבריו של וולפרט?

פתרון: נסכם בקצרה את דבריו של וולפרט בטרם נבדוק את התשובות המוצעות. וולפרט טוען בתחילת הקטע כי אמונה לא רציונלית התפתחה כאמצעי הגנה מפני הפכפכותו של המוח, ולאחר מכן הוא נותן דוגמה לחשיבותה: במשימות דוגמת ציד, עדיף להתמיד באמונה לא רציונלית ולקבל החלטות בצורה כמה שיותר מהירה מאשר להסס ולנסות להפעיל חשיבה רציונלית, גם אם הייתה יכולה במקרים מסוימים להביא אותנו לבחור בדרך טובה יותר.

כעת נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): במהלך פעולות כגון ציד עדיף להתמיד בקו מחשבה אחד, גם אם אינו המוצלח ביותר, מלבחון כל הזמן את המצב מחדש. זו התשובה הנכונה.

תשובה (1):

12.

השאלה: המידע מאורגן במוחנו בצבירים של תאי עצב. ככל שהמידע השמור בצביר קשור יותר בתוכנו למידע השמור בצביר אחר, כך שני הצבירים מחוברים ביניהם ביותר קשרים עצביים. כשצביר כלשהו מופעל בעקבות גירוי הנקלט בחושים, הוא מפעיל באופן חלקי גם את הצבירים המחוברים אליו. לכן, אם מיד לאחר מכן יופיע גירוי שיעורר את הצבירים הללו, תהליך עיבודו יהיה מהיר יחסית, שכן הם כבר הופעלו חלקית. בניסוי שהדגים את השפעותיה של התופעה הוצגו לנבדקים רצפים שונים של אותיות בזה אחר זה, ולאחר הצגת כל רצף הם התבקשו לקבוע מהר ככל שיוכלו אם הרצף הוא מילה הקיימת בשפה.

סביר כי הזמן שנדרש לנבדק לקבוע כי רצף האותיות _____ אם מיד לפניו נחשף הנבדק למילה _____.

פתרון: נסכם בקצרה את הקטע בטרם ניגש אל התשובות המוצעות. על פי הקטע, ככל שמידע השמור בצביר מסוים קשור יותר בתוכנו למידע השמור בצביר אחר, כך מחוברים ביניהם יותר קשרים עצביים. כמו כן, אם צביר מסוים מופעל בעקבות גירוי חושי, הוא מפעיל באופן חלקי גם צבירים המחוברים אליו. מכאן שאם אותם צבירים המחוברים אליו מופעלים מיד לאחר מכן באמצעות גירוי מסוים, תהליך עיבודם יהיה מהיר יותר מכיוון שהם כבר הופעלו חלקית עוד קודם לכן.

מכאן ניתן להסיק שאם המוח מעבד ברצף שתי מילים מאותו עולם תוכן, משך הזמן שייקח למוח לעבד את המילה השנייה יתקצר, מכיוון שבזמן שהמוח מעבד את המילה הראשונה הוא כבר מתחיל לעבד גם את המילה השנייה.

כעת נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): סביר כי הזמן שנדרש לנבדק לקבוע כי רצף האותיות 'חלטקע' אינו מילה מתקצר אם מיד לפניו נחשף הנבדק למילה 'ספל'.

התשובה אינה נכונה. רצף האותיות 'חלטקע' אינו מילה, ולכן אין קשר בין רצף זה לבין המילה 'ספל'. לכן, העובדה שהמוח מעבד את המילה 'ספל' לפני שהוא מעבד את רצף האותיות 'חלטקע', לא אמורה להשפיע על משך הזמן שייקח לו לעבד את הרצף.

תשובה (2): סביר כי הזמן שנדרש לנבדק לקבוע כי רצף האותיות 'מרצפת' הוא מילה התקצר אם מיד לפניו נחשף הנבדק למילה 'ינשוף'.

התשובה אינה נכונה. המילים 'ינשוף' ו'מרצפת' אינן מילים הלקוחות מאותו עולם תוכן. לכן, העובדה שהמוח מעבד את המילה 'ינשוף' לפני שהוא מעבד את רצף האותיות 'מרצפת', לא אמורה להשפיע על משך הזמן שייקח לו לעבד את הרצף.

תשובה (3): סביר כי הזמן שנדרש לנבדק לקבוע כי רצף האותיות 'מכונית' הוא מילה לא התקצר אם מיד לפניו נחשף הנבדק למילה 'מנוע'.

התשובה אינה נכונה. המילים 'מכונית' ו'מנוע' הן מילים הלקוחות מאותו עולם תוכן. לכן, העובדה שהמוח מעבד את המילה 'מנוע' לפני שהוא מעבד את רצף האותיות 'מכונית', אמורה לקצר את משך הזמן שייקח לו לעבד את הרצף.

תשובה (4): סביר כי הזמן שנדרש לנבדק לקבוע כי רצף האותיות 'חולה' הוא מילה התקצר אם מיד לפניו נחשף הנבדק למילה 'רופא'.

זו התשובה הנכונה. המילים 'חולה' ו'רופא' הן מילים הלקוחות מאותו עולם תוכן. לכן, העובדה שהמוח מעבד את המילה 'רופא' לפני שהוא מעבד את רצף האותיות 'חולה', אמורה לקצר את משך הזמן שייקח לו לעבד את הרצף.

תשובה (4).

13. השאלה: לאחר שסיפר לחברו הקרוב כי _____ בביצוע המעשה, יעץ לו החבר _____, והסביר: "שתיקתך, _____, ולכן מוטב ש _____".

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את הפסקה:

כעת נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): לאחר שסיפר לחברו הקרוב כי הוא מואשם על לא עוול בכפו בביצוע המעשה, יעץ לו החבר שלא להגיב על האשמת השווא, והסביר: "שתיקתך, תהיה לך לרועץ, ולכן מוטב שלא תחשה".

לפי חלקו הראשון של הפסקה: החבר טוען כי מכיוון ש-א' לא אשם עליו לשתוק.

לפי חלקו השני של הפסקה: שתיקה היא בעייתית, ולכן כדאי ל-א' לדבר.

מכיוון שחלקה השני של הפסקה מגיע אחרי הסימן "": הרי שהוא אמור להתאים לחלק הראשון ולהסביר אותו. מכיוון שבמקרה זה יש דווקא ניגוד בין החלקים (עליו לשתוק, עליו לדבר), הרי שהפסקה אינה הגיונית והתשובה נפסלת.

(תהיה לרועץ=תהיה למכשול, חשה=שתק)

תשובה (2): לאחר שסיפר לחברו הקרוב כי נטל חלק בביצוע המעשה, יעץ לו החבר להתוודות על חלקו בפרשה, והסביר: "שתיקתך, תהיה לך לרועץ, ולכן מוטב שלא תחשה".

לפי חלקה הראשון של הפסקה: החבר טוען כי מכיוון ש-א' היה שותף למעשה עליו לדבר.

לפי חלקה השני של הפסקה: שתיקה היא בעייתית, ולכן כדאי ל-א' לדבר.

מכיוון שחלקה השני של הפסקה מגיע אחרי הסימן "": הרי שהוא אמור להתאים לחלק הראשון ולהסביר אותו. מכיוון שבמקרה זה החלק השני מתאים לחלק הראשון, הרי שקיבלנו פסקה הגיונית. לכן זו התשובה הנכונה.

תשובה (2).

14. השאלה: במדורו השבועי לא _____ נגינתה של נינה לוי, שלדבריו _____ של רפי דותן. _____ שבעבר הרבה דרור לשבח את סגנו של דותן, _____ מסכים עם המאשימים את דרור בחוסר עקיבות בהעדפותיו המוזיקליות.

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את הפסקה:

תשובה (1): במדורו השבועי לא חסך דרור את שבטו מנגינתה של נינה לוי, שלדבריו אינה טובה כמו נגינתו של רפי דותן. מאחר שבעבר הרבה דרור לשבח את סגנו של דותן, אני מסכים עם המאשימים את דרור בחוסר עקיבות בהעדפותיו המוזיקליות.

לפי חלקה הראשון של הפסקה: דרור טוען במדורו השבועי כי לוי אינה נגינת טובה, בעוד שדותן הוא נגן טוב. לפי חלקה השני של הפסקה: בעבר טען דרור שדותן נגן טוב ולכן אני מסכים עם הטענה שדרור אינו עקבי בהעדפותיו המוזיקליות.

מכיוון שדרור לא שינה את דעתו בנוגע לדותן היה צריך לקבוע כי הוא עקבי בהעדפותיו המוזיקליות. מכיוון שבתשובה זו המסקנה המתקבלת דווקא הפוכה, הרי שלפנינו פסקה לא הגיונית. לכן התשובה נפסלת.

(לא חסך שבטו=ביקר בצורה קשה)

תשובה (2): במדורו השבועי לא חדל דרור לשבח את נגינתה של נינה לוי, שלדבריו נופלת ברמתה מרמתו של רפי דותן. אף שבעבר הרבה דרור לשבח את סגנו של דותן, אינני מסכים עם המאשימים את דרור בחוסר עקיבות בהעדפותיו המוזיקליות.

לפי חלקה הראשון של הפסקה: דרור טוען במדורו השבועי כי לוי נגינת מעולה שנופלת מרמתו של רפי דותן. אם לוי היא אכן נגינת מעולה הרי שהיה צריך לומר שנגינתה אינה נופלת מנגינתו של אף זמר אחר. מכיוון שכבר בשלב זה מתקבלת פסקה לא הגיונית, זו אינה התשובה הנכונה וניתן לפסול אותה. אין צורך לבדוק את המשך הפסקה.

תשובה (3): במדורו השבועי לא חסך דרור את שבטו מנגינתה של נינה לוי, שלדבריו אינה טובה מנגינתו חסרת המעוף של רפי דותן. מאחר שבעבר הרבה דרור לשבח את סגנו של דותן, אינני מסכים עם המאשימים את דרור בחוסר עקיבות בהעדפותיו המוזיקליות.

לפי חלקה הראשון של הפסקה: דרור טוען במדורו השבועי כי גם לוי וגם דותן אינם נגנים טובים. לפי חלקה השני של הפסקה: בעבר טען דרור שדותן נגן טוב ולכן לא ניתן להסכים עם הטענה שדרור אינו עקבי בהעדפותיו המוזיקליות. כלומר, בעבר טען דרור שדותן נגן טוב ולכן ניתן לומר שהוא עקבי בהעדפותיו המוזיקליות. המסקנה מהעובדה שדרור שינה את דעתו בנוגע לנגינתו של דותן היא שדרור אינו עקבי. מכיוון שבתשובה זו המסקנה המתקבלת דווקא הפוכה, הרי שלפנינו פסקה לא הגיונית. לכן התשובה נפסלת.

תשובה (4): במדורו השבועי לא חדל דרור לשבח את נגינתה של נינה לוי, שלדבריו היא בבחינת חידוש מרענן לעומת נגינתו המשמימה של רפי דותן. מאחר שבעבר הרבה דרור לשבח את סגנו של דותן, אני מסכים עם המאשימים את דרור בחוסר עקיבות בהעדפותיו המוזיקליות.

לפי חלקה הראשון של הפסקה: דרור טוען במדורו השבועי כי לוי היא נגנית טובה ואילו דותן נגן לא טוב. לפי חלקה השני של הפסקה: בעבר טען דרור שדותן נגן טוב ולכן ניתן להסכים כי דרור אינו עקבי בהעדפותיו המוזיקליות. מכיוון שדרור שינה את דעתו בנוגע לדותן, ניתן להסכים שהוא אינו עקבי בהעדפותיו. מכיוון שקיבלנו פסקה הגיונית, זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

15. השאלה: התמעטות המשרות הפנויות במשק וירידה במספר העובדים המתפטרים מעבודתם ביוזמתם הן שתי תופעות הנחשבות בקרב כלכלנים לסימן של מצב כלכלי עגום. בהתבססו על כך ד"ר חמו טוען: "סימן המעיד על _____ של המשק בחודשים האחרונים הוא ה-_____. במספר העובדים המתפטרים מיוזמתם. _____ המשרות הפנויות במשק _____."

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את הפסקה:

תשובה (1): התמעטות המשרות הפנויות במשק וירידה במספר העובדים המתפטרים מעבודתם ביוזמתם הן שתי תופעות הנחשבות בקרב כלכלנים לסימן של מצב כלכלי עגום. בהתבססו על כך ד"ר חמו טוען: "סימן המעיד על הידרדרותו של המשק בחודשים האחרונים הוא הירידה במספר העובדים המתפטרים מיוזמתם. זאת ועוד, גם המשרות הפנויות במשק התרבו בעת האחרונה."

לפי החלק הראשון של הפסקה: גם מיעוט משרות פנויות וגם ירידה במספר המתפטרים מיוזמתם הם סימנים למצב כלכלי עגום.

לפי החלק השני של הפסקה: ירידה במספר המתפטרים מיוזמתם ועליה במספר המשרות הפנויות הם סימנים למצב כלכלי עגום.

מכיוון שחלקי הפסקה סותרים זה את זה ואילו אנו מחפשים קשר של התאמה ("בהתבססו על כך"), הפסקה אינה הגיונית. מכאן שזו אינה התשובה הנכונה והיא נפסלת.

תשובה (2): התמעטות המשרות הפנויות במשק וירידה במספר העובדים המתפטרים מעבודתם ביוזמתם הן שתי תופעות הנחשבות בקרב כלכלנים לסימן של מצב כלכלי עגום. בהתבססו על כך ד"ר חמו טוען: "סימן המעיד על התאוששותו של המשק בחודשים האחרונים הוא העלייה במספר העובדים המתפטרים מיוזמתם. ואולם, מספר המשרות הפנויות במשק נותר לעת עתה זעום כשהיה."

לפי החלק הראשון של הפסקה: גם מיעוט משרות פנויות וגם ירידה במספר המתפטרים מיוזמתם הם סימנים למצב כלכלי עגום.

לפי החלק השני של הפסקה: עליה במספר המתפטרים מיוזמתם מראה שהמצב כלכלי מתחיל להשתפר, גם אם מספר המשרות הפנויות עדיין קטן.

אם מיעוט עובדים המתפטרים מיוזמתם ומיעוט משרות פנויות הם סימנים למצב כלכלי בעייתי אז עליה במספר המתפטרים מיוזמתם היא סימן לשיפור במצב הכלכלי, גם אם מספר המשרות הפנויות עדיין לא עלה. מכיוון ששני חלקי הפסקה יוצרים פסקה הגיונית, זו התשובה הנכונה.

תשובה (2).

16.

השאלה: בתי הקפה בירושלים קמו בערך באותן השנים שבהן נבטו ניצני המוסד הזה בערים אחרות באימפריה העות'מאנית. אולם עם כל החידוש שבדבר לא הייתה התופעה יוצאת דופן בעיר: על אף קדושתה הבלתי מעורערת של ירושלים לכל תושביה רווחו בה תופעות רבות שנתפסו בלתי מוסריות. בשנות השישים של המאה השש עשרה טופלו בבתי הדין המקומיים תלונות רבות על צעירים פורקי עול העוסקים בשתיית יין, האסורה במפורש על פי האסלאם, במשחקי כדור, במשחקי קלפים ואף בתחרויות יונים.

מה משתמע מן האמור בפסקה בנוגע לבתי הקפה בירושלים העות'מאנית?

פתרון: נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): הביולוי בהם נחשב להתנהגות לא מוסרית

זו התשובה הנכונה. בתחילת הפסקה עולה הטענה שתופעת בתי הקפה בירושלים לא הייתה באמת יוצאת דופן, ולאחר מכן מפרטים ומסבירים את הטענה באופן הבא: בזמן שהופיעו בתי הקפה כבר רווחו בירושלים תופעות רבות בלתי מוסריות. כלומר, אם תופעת בתי הקפה בירושלים אינה יוצאת דופן בשל העובדה שבזמן הופעתה כבר רווחו בירושלים תופעות בלתי מוסריות נוספות, הרי שניתן להסיק כי תופעת הביולוי בבתי קפה אינה נחשבת ליוצאת דופן מכיוון שגם היא בלתי מוסרית.

בשלב זה ניתן לסמן את התשובה אך לצורך שלמות ההסבר נבדוק גם את שאר התשובות:

תשובה (2): המבקרים בהם נהגו לשנות יין, לשחק בכדור ובקלפים ולערוך תחרויות יונים

התשובה אינה נכונה. שתיית יין, משחקי כדור וקלפים ותחרויות יונים מוצגות בקטע כדוגמות נוספות של התנהגויות בלתי מוסריות שרווחו בירושלים העות'מאנית, בדיוק כפי שבילוי בבתי קפה היא התנהגות בלתי מוסרית.

תשובה (3): בעקבותיהם נראו בירושלים תופעות דומות אחרות

התשובה אינה נכונה. אם נטען בקטע שתופעת בתי הקפה לא חידשה דבר, הרי שניתן להסיק כי שאר התופעות המוזכרות בקטע כבלתי מוסריות רווחו בירושלים עוד לפני.

תשובה (4): בשעה שבשאר חלקי האימפריה הם רק החלו להופיע, בירושלים הם כבר היו בשיאם

התשובה אינה נכונה. בתחילת הקטע נכתב: "בתי הקפה בירושלים קמו בערך באותן השנים שבהן נבטו ניצני המוסד הזה בערים אחרות באימפריה העות'מאנית". מכאן שבתי הקפה בירושלים ובערים אחרות באימפריה העות'מאנית הופיעו בערך באותו זמן.

תשובה (1).

17.

השאלה: במשפט: "הוליווד אוהבת במאים צעירים" נעשה שימוש ב**מטונימיה** – הוליווד, מקום מושבה של תעשיית הקולנוע האמריקאית, מסמלת את אנשי התעשייה עצמם.

על פי המשתמע מהאמור לעיל, באיזה מהמשפטים הבאים נעשה גם כן שימוש במטונימיה?

פתרון: ראשית עלינו להבין מהי מטונימיה בטרם ניגש אל התשובות המוצעות. לפי הקטע, המשפט "הוליווד אוהבת במאים צעירים" היא דוגמה למטונימיה, שכן המילה "הוליווד" במשפט מסמלת את אנשי תעשיית הקולנוע האמריקאית היושבים בהוליווד. כלומר, במקום לומר ש"אנשי תעשיית הקולנוע האמריקאית" הם שאוהבים במאים צעירים, משתמשים במשפט במקום מושבם של אותם אנשים – במקרה זה "הוליווד" – ועדיין ניתן להבין כי הכוונה במשפט היא לאנשים עצמם ולא למקום (שמן הסתם לא יכול לאהוב אף אחד). מכאן ניתן להסיק כי מטונימיה היא ככל הנראה שימוש בשם של מקום מסוים כאסוציאציה המייצגת את אנשי אותו המקום.

כעת נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): מדריד שלחה סיוע הומניטרי לתושבי אנגולה

זו התשובה הנכונה. ממשפט זה ניתן להבין שתושבי העיר מדריד הם ששלחו סיוע הומניטרי לתושבי אנגולה, כאשר המילה "מדריד" מייצגת את תושבי העיר מדריד.

תשובה (1).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18. השאלה: המילים "ואולם, למעשה" (שורה 1) באות לציין ש-

פתרון: בשורות 1-3 נכתב: "האינטרנט הוא גורם כה מרכזי בעולמנו, עד שאנו עשויים לחשוב שהוא היה כאן מאז ומתמיד. ואולם, למעשה האינטרנט הוא המצאה חדשה למדי, שראשיתה במערכות ניסיוניות של צבא ארה"ב בשנות השישים של המאה העשרים, והיא הוכנסה לשימוש נרחב רק כעשרים שנה לאחר מכן".

נסכם: אנחנו עשויים לחשוב שהאינטרנט היה כאן מאז ומתמיד, בעוד שלמעשה מדובר בהמצאה חדשה למדי, שהוכנסה לשימוש נרחב רק בשנות השמונים (כעשרים שנה לאחר השימוש הראשוני בו – בשנות השישים של המאה העשרים). כלומר, הניגוד עליו מעידות המילים "ואולם, למעשה" הוא הניגוד בין התחושה שהאינטרנט היה כאן מאז ומתמיד, לבין העובדה שבפועל הוא נכנס לשימוש נרחב רק בשנות השמונים.

תשובה (3).

19. השאלה: לאיזו מן השאלות הבאות אין הפסקה הראשונה מספקת תשובה?

פתרון: נבדוק את התשובות המוצעות ונפסול תשובות אשר ניתן לענות עליהן על פי הקטע:

תשובה (1): האם סיפורי המדע הבדיוני השפיעו על תרבות האינטרנט של ימינו?

בשורות 10-12 נכתב על סופרי הסייבר פאנק (כינוי לזרם בספרות המדע הבדיוני) כי הם "תיארו עתיד... לסיפורים אלו הייתה השפעה רבה על תרבות האינטרנט של ימינו". כלומר, ניתן לקבוע לפי הקטע כי התשובה לשאלה "האם סיפורי המדע הבדיוני השפיעו על תרבות האינטרנט של ימינו?" היא כן. מכיוון שאנו מחפשים שאלה שלא ניתן לענות עליה על פי הפסקה הראשונה, זו אינה התשובה הנכונה והיא נפסלת.

תשובה (2): מדוע סופרי המדע הבדיוני לא העלו על דעתם את רעיון האינטרנט?

הפסקה הראשונה אינה מספקת מענה לשאלה זו, ולכן זו התשובה הנכונה.

לצורך שלמות ההסבר נפסול גם את תשובות (3) ו-(4):

תשובה (3): מתי הומצא האינטרנט?

בשורות 1-3 נכתב: "ואולם, למעשה האינטרנט הוא המצאה חדשה למדי, שראשיתה במערכות ניסיוניות של צבא ארה"ב בשנות השישים של המאה העשרים...". כלומר, ניתן לקבוע לפי הקטע כי התשובה לשאלה "מתי הומצא האינטרנט?" היא בשנות השישים של המאה העשרים. מכיוון שאנו מחפשים שאלה שלא ניתן לענות עליה על פי הפסקה הראשונה, זו אינה התשובה הנכונה והיא נפסלת.

תשובה (4): מתי החל השימוש הנרחב באינטרנט?

בשורה 2-3 נכתב על האינטרנט: "...האינטרנט הוא המצאה חדשה למדי, שראשיתה במערכות ניסיוניות של צבא ארה"ב בשנות השישים של המאה העשרים, והיא הוכנסה לשימוש נרחב רק כעשרים שנה לאחר מכן". כלומר, ניתן לקבוע לפי הקטע כי התשובה לשאלה "מתי החל השימוש הנרחב באינטרנט?" היא בשנות השמונים של המאה העשרים. מכיוון שאנו מחפשים שאלה שלא ניתן לענות עליה על פי הפסקה הראשונה, זו אינה התשובה הנכונה והיא נפסלת.

תשובה (2).

20. השאלה: מדוע נכתב "רוב סופרי המדע הבדיוני ... לא העלו כנראה על דעתם את הרעיון של רשת תקשורת ממוחשבת" (שורות 3-5)?

פתרון: המילה המודגשת במשפט - "רוב" - מעידה על כך שיש גם מיעוט מבין סופרי המדע הבדיוני שכן העלו על דעתם את הרעיון של רשת תקשורת ממוחשבת. מכיוון שבשורות 13-15 נכתב בקשר לעובדה שרוב סופרי המדע הבדיוני לא העלו על דעתם את תופעת האינטרנט כי: "עם זאת, כבר לפני מאה שנים בערך חזה הסופר הבריטי א"מ פורסטר את תופעת האינטרנט בדייקנות מפתיעה", הרי שניתן לומר שפורסטר היה ממיעוט הסופרים שכן חזה את התופעה. כלומר, המשפט נכתב כדי להדגיש את ייחודיותו של פורסטר.

תשובה (2): משום שפורסטר דווקא חזה תופעה דומה לאינטרנט

תשובה (2).

21. השאלה: בחברה שפורסטר מתאר (שורות 15-17), מערכת התקשורת _____ כדי "להביא אנשים אל הדברים", _____ "כדי להביא אל הדברים אנשים" (שורות 21-22).

פתרון: החברה שפורסטר מציג בפסקה השנייה מתוארת כ"חברה עתידנית קרה ומנוכרת, שאנשיה מבודדים זה מזה ומקבלים את כל צורכיהם מידי "מכונה" (שורות 17-18). כלומר, בחברה זו "המכונה" (מערכת התקשורת האינטרנטית) משמשת כדי להביא את הדברים אל האנשים. כמו כן, מכיוון שהרעיון של "להביא אנשים אל הדברים" מתואר בהמשך הפסקה כשימוש ברשת במטרה להביא תיירים אל מקומות רחוקים, הרי שניתן להסיק כי אם בחברה שמציג פורסטר האנשים מוצגים כמבודדים בחדריהם זה מזה, הרי שניתן להסיק כי המערכת לא מביאה את האנשים אל הדברים. כעת נעבור על התשובות ונגלה כי תשובה (4) היא התשובה שתשלים את המשפט בצורה נכונה.

תשובה (4): בחברה שפורסטר מתאר, מערכת התקשורת אינה משמשת כדי "להביא אנשים אל הדברים", אלא "כדי להביא אל הדברים אנשים".

תשובה (4).

22. השאלה: מן הפסקה השנייה עולה כי לדעת פורסטר, אחת ההשלכות של תופעה דוגמת האינטרנט על אופי החברה יכולה להיות -

פתרון: נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): בידוד חברתי

זו התשובה הנכונה. בפסקה השנייה נכתב כי פורסטר חזה בספרו את תופעת האינטרנט והזהיר מפני השלכותיה על החברה. הוא מתאר את החברה כקרה ומנוכרת, שאנשיה נמצאים בבידוד חברתי זה מזה.

תשובה (1).

23. השאלה: על פי הקטע, מה ההבדל בין גיבסון (שורה 9) לבין פורסטר (שורה 13)?

פתרון: נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): גיבסון ראה באינטרנט תופעה שלילית, ואילו פורסטר התמקד בסיפוריו בעיקר בהיבטיו החיוביים של האינטרנט

התשובה אינה נכונה. כפי שכבר ראינו, פורסטר התמקד בסיפוריו דווקא בהיבטיו השליליים של האינטרנט, בהם הוא מתאר בין היתר את הבידוד החברתי בו נמצאים האנשים החיים בחברה שבה יש אינטרנט.

תשובה (2): גיבסון כתב את סיפוריו לאחר המצאת האינטרנט, ואילו פורסטר כתב לפני המצאתו

זו התשובה הנכונה. לפי הקטע, פורסטר חזה את תופעת האינטרנט "כבר לפני מאה שנים בערך" (שורה 13), כלומר טרם המצאת האינטרנט בשנות השישים של המאה העשרים, ואילו גיבסון החל לתאר ביצירותיו את האינטרנט בשנות השמונים של המאה העשרים, כלומר לאחר המצאת האינטרנט (ראה שורות 6-10).

תשובה (2).